

ΓΙΑΝΝΗΣ ΞΑΝΘΟΥΛΗΣ

Ζωή μέχρι χθες

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΙΟΠΤΡΑ

Στη Γιώτα, για όλα...

«Αληθινό μέτρο της ζωής είναι η ανάμνηση...»

БАЛТЕР ΜΠΕΝΓΙΑΜΙΝ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

...ΤΩΡΑ ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΚΑΝΕΙΣ ΠΟΥ ΝΑ ΘΥΜΑΤΑΙ ΠΩΣ ΥΠΗΡΞΑ.
Ή, και να υπάρχει, ούτε που θα με θυμάται. Σκόρπιες και οι αναμνήσεις μου, αλλά τα βράδια, επειδή αργεί ο ύπνος, τις ταξινομώ κατ' αλφαβητική σειρά. Κι ας μπερδεύω το ελληνικό με το γαλλικό αλφάβητο. Έτσι άλλες αναμνήσεις μουσκεύουν σ' ένα βρόμικο ποτάμι σαν τον Σηκουάνα, άλλες σ' ένα δήθεν καθαρότερο νερό, όπως του Χάντσον στη Νέα Υόρκη, κι άλλες στην ασυδοσία του Αιγαίου με το πηχτό γαλάζιο και την αφέλεια των καλοκαιρινών αφρών, εκεί δηλαδή όπου χοροπηδούν τα ελληνικά αφρόψαρα.

Με βαραίνει ο χρόνος, όπως και τα ονόματα που βιάζονται να βγουν στην επιφάνεια. Τα πιο πολλά βυθίζονται στη λάσπη της κούρασής που κουβαλώ. Άλλα ξεγλιστρούν και χώνουν τα κεντριά τους στη σάρκα μου. Ξεγελώ τον εαυτό μου λέγοντας ότι είναι οι πόνοι που φέρνει η ηλικία, όταν παίρνει να κυοφορεί τα εφτάριά της όγδοης δεκαετίας. Αλλά δεν είναι μόνον αυτό.

Είναι που τα ονόματα σέρνουν ακόμη τα δολοφονικά τους υπολείμματα. Δηλητήρια συμπαγή μιας ζωής

μοιρασμένης σε νερά και στεριές. Ταξίδια με απειλή μονιμότητας κι ο χρόνος να τρέχει, κάνοντας σχήματα που καταλήγουν σε φτερούγες αγγέλων.

Το Παρίσι αγκαλιάζει τη Νέα Υόρκη και τα δυο μαζί ξεφτούν στην άσφαλτο της οδού Αχαρνών. Εκεί όπου κάποτε παραμόνευα πίσω από τις κουρτίνες τον έρωτα. Έναν έρωτα αξεδιάλυτο, με λύματα τοξικού κώδικα, όπως συνέβαινε τότε με μας. Με «μας», της αριστερής όχθης της λεωφόρου, όπου βρισκόταν το Μέγαρο Βράνη, της οικογένειας του αφροδισιολόγου γιατρού Κύριλλου Βράνη. Του πατέρα μας...

Τώρα δεν υπάρχει σχεδόν κανείς. Μόνο τα παιδιά και τα παιδιά των παιδιών των αδερφών μου. Ή, μάλλον, μόνο της Μπούκη, γιατί ο Βάκης μας πέθανε, όπως μου έγγραφαν, προτού φτάσει τα πενήντα και δεν θυμάμαι να ξαναπαντρεύτηκε μετά που χώρισε από μια Γερμανίδα...

Δεν θυμάμαι, γιατί τα γράμματα τα λαβαίναμε όποτε επιστρέφαμε από ταξίδια μακρινά και γι' αυτό ήταν σίγουρα λειψά. Όλο και κάποιο σημαντικό γεγονός μού ξέφευγε. Θάνατος ή γέννα. Και δεν επέστρεφα, γιατί πάντα μας χώριζε ένας ωκεανός. Βασικά ο Ατλαντικός, που με τον καιρό έγινε το άλλοθί μου. Και για μένα και για τον σύζυγό μου, που συνήθιζε να τακτοποιεί τις ανύπαρκτες τύψεις του με ένα στάνταρ «Είμαστε μακριά. Θα καταλάβουν».

Τώρα δεν υπάρχει κανείς να καταλάβει. Ούτε ο ίδιος. Γι' αυτό είμαι εδώ. Και για τα σχήματα του χρόνου που γίνονταν φτερά αγγέλων πρώτα και μετά σώματα με άκρα λεπτά και μακριά, σαν τη μακάβρια κομψότητα των

μοντέλων του Ελ Γκρέκο. Πόδια και χέρια σαν κάθετα ποτάμια ενός χάρτη μετά βίας ευσεβούς.

Γύρισα για να παρακολουθήσω το τέλος μου, ίσως και για να βρω το νήμα της αρχής – νήμα μιας ταλαιπωρημένης από τους ιδεοψυχαναγκασμούς και τις υποταγές σε άχρηστα ταξίδια ύπαρξης.

Έφυγα για να περισώσω την αξιοπρέπεια της οικογένειάς μου, ώσπου έγινα υπερατλαντικό τηλεφώνημα και απελπισμένη χριστουγεννιάτικη κάρτα με βαρύτιμα γραμματόσημα. Κάποιες φορές περισσότερο βαρύτιμα απ' όσο άντεχα. Γραμματόσημα με κοφτερά δόντια πιράνχας γύρω γύρω και στη μέση η αγιωτική, σταφιδιασμένη μορφή του Γκάντι ή κάποιου άλλου επιφανούς τριτοκοσμικού ιεροφάντη. Όλοι όμως υπέθετα ότι λαχταρούσαν τα χειμωνιάτικα γραμματόσημα της Αμερικής, με το άρωμα μιας a priori ευτυχίας. Αυτής ακριβώς που έλειπε υποθετικά από την Ευρώπη, από τα Βαλκάνια, από τα νησιά της Μεσογείου, από την οδό Αχαρνών και βέβαια από την τραπεζαρία του πατρικού σπιτιού, εκεί όπου δέσποζε η ρεπροντιξιόν «Ο Χριστός προς Εμμάους», ευχαριστήριο δώρο μιας θεατρίνας του ελαφρού, την οποία ο μπαμπάς απάλλαξε από τη χρόνια, όπως έλεγε, βλεννόρροιά της.

Σαράντα και πλέον χρόνια που δεν ξανάδα εκείνον τον πίνακα με την πομπή χρυσή κορνίζα. Σαράντα χρόνια που δεν αναρωτήθηκα αν τελικά έφτασε η αγιωτική παρέα στους Εμμάους, που, όπως μου είπε πολύ αργότερα ο Φοίβος, ήταν ένα χωριό κοντά στα Ιεροσόλυμα. Ο Φοίβος, ο άντρας μου. Ο «kidnapper», ο απαγωγεύς μου, όπως καμιά φορά, πάνω στην πλημμυρίδα ενός άκεφου κεφιού, τον αποκαλούσα...

Τώρα επέστρεψα, άγωνα σε άγωνα γραμμή, με αναμνήσεις διαποτισμένες από το βάρος μιας εβδομηντάρας που ακόμη περπατά στέρεα, δηλαδή χωρίς οστεοπόρωση ή φθορές στα γόνατα και τα ισχία. Ένα δώρο της φύσης – το τελευταίο, μάλλον.

Έτσι είμαι κι έτσι με έφεραν τα πόδια μου στην παλιά γειτονιά, που διαβρώθηκε από ένα ολοκαίνουριο πολύχρωμο πλήθος νέων ανθρώπων, φερμένο από άγνωστες γεωγραφίες. Θυμάμαι μόνο τη γεωγραφία με συγκεκριμένες συντεταγμένες, μέσα από τα σχολικά βιβλία και τους Άτλαντες των καιρών της λευκής κορδέλας και των άμεμπτων λουστρινένιων παπουτσιών μας. Στο «μας» έχω παρέα μου την Μπούκη και τον Βάκη, που, αν και νεκροί, δεν θέλω να τους αποξενώσω από τον παρηγορητικό ενεστώτα. Τον ιδιωτικό ενεστώτα, που επινοώ για να μη χαθώ ολότελα. Να μη χαθώ προτού εξαντλήσω τα όριά μου. Αυτά που νομίζω ότι μου απόμειναν. Και περπατώ... και περπατώ... και περπατώ με βήμα αργό αλλά στέρεο για την ηλικία μου. Δεν λέω «για το βάρος μου», γιατί δεν έχω βάρος παραπανίσιο. Ποτέ δεν είχα... Ή μάλλον κάποτε είχα, όμως θα μιλήσω γι' αυτό αργότερα. Όταν θα μπορώ να αποσαφηνίσω την ιδιόρρυθμη αξιοπρέπεια της οικογένειας του γιατρού Κύριλλου Βράνη. Μια αξιοπρέπεια που σκόνταψε πάνω μου όταν ξέσπασε η θύελλα του έρωτα και η κατάρρευση του παζλ από χιλιάδες χαρούμενους Εσπερινούς. Να, τώρα που το αναφέρω, μου 'ρθε στον νου το τραγούδι που μου άρεσε τόσο με τη Νάνα Μούσχουρη:

*«Είχε σηµάνει ο Εσπερινός, θυµάμαι
που γέµισε ο ουρανός πουλιά.
Καθώς στεκόσουν πλάι μου, θυµάμαι...»*

Το είχα συνδέσει, αφελώς, με τις βαριές καμπάνες του Αγίου Παντελεήμονα Αχαρνών. Ενστικτωδώς σταυροκοπιόµουν σαν τις άκουγα, χωρίς να ξέρω αν είχα στον νου τη φωνή της Μούσχουρη ή το θρησκευτικό δέος που όφειλαν να προπαγανδίζουν οι καμπάνες του Εσπερινού.

Καµιά φορά η Μαρκετούση, το λατρεμένο απ' όλους μας µαντρόσκυλο του Μεγάρου Βράννη, επισηµαίνει σουφρώνοντας τα χείλη της: «Μπα, μπα... Τι σε έπιασε ξαφνικά, Αµφιτρίτη μου;» Και πρόσθετε χαμηλόφωνα, αναστενάζοντας: «Αααχ, τελικά µόνον εγώ εδώ μέσα χρησιµοποιώ τον Θεό». Λες κι ο Θεός ήταν ένα σπέσιαλ καρύκευµα, που απαιτούσε επιδεξιότητα κι αυστηρό ζύγι...

Η Αµφιτρίτη έγινε Ρίτα µετά το Νηπιαγωγείο, αλλά τόσο η Μαρκετούση –που βρισκόταν στην υπηρεσία των Βράννηδων από κοριτσάκι ακόµη, φερµένο από τη Σύρο, νοµίζω– δεν απαρνήθηκε ποτέ το επίσηµο όνοµά µου, όπως άλλωστε και οι υπόλοιποι. Θυµούνταν όµως και το Ρίτα. «Είναι θαλασσινό όνοµα», µου έλεγε. «Το όνοµα της γυναίκας του κυρίου Ποσειδώνα... Αυτό το Ρίτα πούθε το ξετρώπωσαν; Τέλος πάντων...»

Τώρα τόσο το διαβατήριο όσο και η ταυτότητά µου γράφουν «Ρίτα», χάρη στις ταχυδακτυλουργίες του Φοίβου. Αλλά εγώ έψαξα από νωρίς να µάθω τις σχέσεις του ζεύγους Ποσειδώνα και Αµφιτρίτης. Πολλή µοιχεία, πάθος και αφροδισιακές παρενέργειες, όπως συµβαίνει στις μυθολογίες...

Ο πατέρας μου συχνά μας επισήμαινε ότι τα ονόματά μας διαλέχτηκαν προσεχτικά. Το δικό μου συγγένευε με την αρχαία φαντασμαγορία, του Βάκη με την αυστηρή μεγαλοσύνη των Ευαγγελίων, καθότι Ευάγγελος, και της Μπούκη με το μεγαλείο της φύσης συγκεντρωμένο σε μίαν Ανθοδέσμη. Ανθοδέσμη τη βάφτισαν, αλλά, μέσα από το περιπαιχτικά χαϊδευτικό μπουκέτο-μπουκετάκι, κατέληξαν στο Μπούκη. Η μητέρα μας, αν και συμφωνούσε πάντα με τον Κύριλλο, είχε τη δική της εκδοχή: «Μπούκη, από το μπουμπούκι».

Και ως Μπούκη, μπουκέτο ή μπουμπούκι, την παρέδωσαν σ' έναν Γιώργο οδοντογιατρό στα είκοσι δύο της. Λίγο προτού ξεσπάσει ο δικός μου τυφώνας, λίγο προτού μπλεχτώ ολότελα στα καστανά μαλλιά αγγέλου, του Άγγελου της νιότης, που τώρα με κάνουν να απολογούμαι.

«Να μην ξανακούσω αυτό το όνομα ΕΔΩ ΜΕΣΑ!» είπε ο Κύριλλος και η μαμά συμφώνησε αμέσως. «ΚΑΙ ΠΟΤΕ δεν θα χρησιμοποιήσετε μαλλιά αγγέλου, δηλαδή φιδέ ή όπως αλλιώς λέγεται αυτή η αηδία». Τελεσίδικα πράγματα.

Παρ' όλ' αυτά, στο πάνω πάτωμα, ένθεν και ένθεν της μπαλκονόπορτας, από κατασκευής του Μεγάλου Βράνη βρίσκονταν δύο κεραμικοί άγγελοι εξ Αμαρουσίου. Διακοσμητική λόξα του παππού Βράνη, επίσης αφροδισιολόγου ΚΑΙ ιατροφιλοσόφου, όπως τόνιζε ο πατέρας, όταν δεν του ακούσε το κύρος του δικού του διακονήματος. «Άρχοντας με ρο κεφαλαίο...» πρόσθετε και η Μαρκετούση με φωνή πνιγμένη σε αφρούς συγκίνησης. «Τον πρόλαβα τον Κύριο...»

Κι εγώ τον πρόλαβα, πιστεύοντας πως ακόμη και ως

ζωντανός ήταν πεθαμένος, έτσι όπως τον έβλεπα χλομό, μονίμως κλεισμένο στο δωμάτιό του –που κοιτούσε στην πίσω αυλή, τη σκιασμένη από την τεράστια σφενταμιά–, και αφοσιωμένο σε χημικούς τύπους που θα βοηθούσαν τον κόσμο να απαλλαγεί από τα σημάδια του «άφρονος έρωτος». Όταν τα πειράματα και οι υπολογισμοί του απέτυχαν παταγωδώς –γιατί την αποτυχία συνόδευσε και μια έκρηξη φιάλης με επικίνδυνα σκευάσματα– πέθανε ακαριαία, με ένα γυαλί σφηνωμένο ανάμεσα στα φρύδια. Και με το γυαλί αμετακίνητο στη θέση του κηδεύτηκε, κατόπιν εντολής του πατέρα μας, για να κατανοήσουμε όλοι ότι ο γερο-Βράνης πάλευε με την έρευνα μέχρι τέλους.

Φυσικά και εγώ και ο Βάκης και η Μπούκη ξεραθήκαμε στα γέλια στη θέα του παππού ως μεταστάντος. Και τιμωρηθήκαμε με απανωτές επισκέψεις, διάρκειας τουλάχιστον μιάμισης ώρας η καθεμιά, στο Μουσείο Προπλασμάτων του Νοσοκομείου Συγγρού, που έδειχναν παραστατικά τις παράπλευρες οδύνες του έρωτα.

«Παρατηρήστε τα προσεχτικά, εξυπνάκηδες...» Και παρατηρούσαμε, με τις ανάλογες σιχαμερές επεξηγήσεις του Κύριλλου, τις δερματικές παθήσεις, τις ερυθρόμορφες παραμορφώσεις, τα σαπισμένα μέλη, τα αχρηστευμένα «μόρια». Μάθαμε, θέλοντας και μη, πως το νοσοκομείο ιδρύθηκε το 1910 και σε δύο χρόνια στήθηκε το εν λόγω Μουσείο. Ο τότε διευθυντής του νοσοκομείου, ο Γεώργιος Φωτεινός, κατασκεύασε τα πρώτα κέρινα ομοιώματα, που συν τω χρόνω τελειοποιήθηκαν από καλύτερους μάστορες.

Όσο για το Νοσοκομείο Συγγρού στα χρόνια των επισκέψεών μας, τέλη της δεκαετίας του '50, έδειχνε φυτρωμένο

στην εξοχή. Ακόμη έρεε δίπλα ο ποταμός Ιλισός, ενώ προς την Καισαριανή, σταθερή αξία της προσφυγικής ιστορίας, απλωνόταν ο ζωηρός συνοικισμός με τα χαμόσπιτα των ταπεινών και καταφρονημένων.

Όμως ο Κύριλλος Βράνης δεν προχωρούσε πέρα από τη γλωρίδα του νοσοκομείου, γιατί δεν έβρισκε αναγκαίο να εξηγεί στα Βρανάκια τι ακριβώς εκπροσωπούσαν οι γειτονίες των τουρκομεριτών. Στο κάτω κάτω η θέα του έρωτα, μέσω του Μουσείου, δημοκρατικά και αμερόληπτα χάριζε τη γνώση με τα εφιαλτικά παράσημά της σε όλους, αδιακρίτως τάξεως και μορφώσεως.

Ο Βάκης, βέβαια, έσπαγε με τις απορίες του τον ακαδημαϊσμό των επιμορφωτικών επισκέψεών μας:

«Ο κύριος Συγγρός από τι έπασχε, μπαμπά;»

«Ο κύριος Συγγρός ήταν πρωτίστως ευπατρίδης...»

«Το ευπατρίδης είναι θανάσιμο αφροδίσιο;»

«Για όνομα του Θεού...» γινόταν έξω φρενών ο Κύριλλος. «Λες βλακείες».

«Και γιατί το πουλί του άντρα έχει τόσα ονόματα;»

«Εσείς θα ξέρετε, και για σας το λέω, δεσποινίδες που χαζογελάτε, πως τα γεννητικά όργανα τραυματίζονται εύκολα από τη χυδαιότητα κάποιων λέξεων που εφηύρε ο όχλος...» ύψωνε τη φωνή. Κι αμέσως μετά φεύγαμε, ανακουφισμένοι που το μαρτύριό μας έπαιρνε προσωρινά τέλος.

Κυριακή συνέβαιναν αυτά. Κι όταν επιστρέψαμε στο σπίτι, πλούσιμο χεριών, τρίψιμο με οινόπνευμα και επίθεση στο τραπέζι, όπου μας περίμενε το ψητό με πατάτες και σαλάτα κουνουπίδι συνήθως. Και στο τέλος μήλο ή κομπόστα ροδάκινο κονσέρβα. Ενίοτε θυμάμαι και κάτι ωραίες

φαρόσουπες, φρικασέ την άνοιξη και κρεμ καραμελέ που έτρεμαν στο πιάτο, σαν να ήξεραν τα μελλούμενα.

«Οι καραμελέ φοβούνται και τη σκιά τους...» έλεγε η μητέρα. Κι εμείς γελούσαμε από ευγένεια, γιατί το αστείο είχε μπαγιατέψει. Γελούσε και ο πατέρας και οι απειράριθμοι συγγενείς, που δεν παρέλειπαν ονομαστικές γιορτές, γενέθλια και επετείους θανάτων, όπως της γιαγιάς Σοφίας, της γιαγιάς Χαρίκλειας, του ιατροφιλοσόφου παππού και άλλων αδιευκρίνιστης εγγύτητας εξαδέρφων, επιρρεπέστατων σε μοιραία γεγονότα.

Όλα τα δείπνα και τα γεύματα γίνονταν εν μέσω χαρούμενης φασαρίας, με ξεκαρδίσματα μέχρι δακρύων και κατουρήματα καμιά φορά... Μετά το επιδόρπιο, οι καλλίφωνοι της οικογένειας έπιαναν τα τραγούδια του κρασιού και οι θείες από δίπλα ξαράχνιαζαν τις σοπράνο φωνές τους για να επικυρώσουν το γλέντι. Πέρα από τις μόνιμες παρουσίες, συμμετείχαν κατά καιρούς και συγγενικά πρόσωπα που βλέπαμε για πρώτη φορά ή κάποιοι φίλοι φίλων, αρκετά ενδιαφέροντες, κυρίως λόγω της αμηχανίας τους να χρησιμοποιήσουν το πλήθος των μαχαιροπίρουνων που η μητέρα επέμενε να αραδιάζει γύρω από τα πιάτα, σαν κομψές ασημένιες παγίδες.

«Φάτε όπως νομίζετε, αλλά κόσμια», βοηθούσε την κατάσταση ο μπαμπάς γελώντας.

Οι δύο ανύπαντρες αδερφές της μητέρας, οι θείες Καίτη-Καιτούλα και Πόπη-Ποπίτσα, κουβαλούσαν πάντα μαζί τους και τον Τζακ τον Αντεροφάη, το γέρικο σκυλί τους που, όπως διηγούνταν με άφθονες σιχαμερές λεπτομέρειες, είχε εθιστεί στα εντόσθια. Κι όσο κρατούσε μέσα το φαΐ, το

ζωντανό γρύλιζε στην αυλή, ανυπόμονο για τα αποφάγια.

«Φοβάμαι ότι αυτές οι γεροντοκόρες είναι γεμάτες εχινόκοκκο...» επαναλάμβανε η νοσοκόμα Καμπανά, το δεύτερο μαντρόσκυλο μετά τη Μαρκετούση στο Μέγαρο Βράνη. Αμφιβάλλω ακόμη και σήμερα αν βαφτίστηκε ποτέ για να της δοθεί μικρό όνομα. «Αδελφή Καμπανά» την αποκαλούσαμε όλοι. Και ο πατέρας, Ντυμένη στα λευκά, άχρωμη, άοσμη, χωρίς περιττές κουβέντες και ψύχραιμη σε βαθμό αηδίας, αντιμετώπιζε τον κόσμο χωρίς ίχνος έκπληξης. Δεν είχε ηλικία, ίσως δεν είχε και συγγενείς. Κανέναν. Έπεσε από το πουθενά στο ιατρείο του Κύριλλου και έκτοτε δεν το κούνησε ρούπι...

Να λοιπόν που τα βγάζω όλα από μέσα μου ύστερα από μισό αιώνα και ανακαλώ το ΤΟΤΕ. Τότε, που όλοι μοιάζαμε ευτυχισμένοι. Πόσο κράτησε η ευτυχία και τα θεατρικής ευδαιμονίας γλέντια στο σπίτι; Θα πρέπει αρκετά ή ίσως και ελάχιστα. Μόνο που τότε ο χρόνος επιμηκυνόταν τεμπέλικα κι όλα τα γεγονότα, ακόμη και τα πλέον ασήμαντα, έπαιρναν καιρό να ξεχαστούν. Μέσα σε καταιγισμό ευχών, γέλιων και δακρύων κυλούσε η ζωή μας, ασφαλής και αρωματισμένη από τα αντισηπτικά που καθόριζαν το ιαματικό κύρος του μπαμπά.

Μόνο στην κουζίνα και την τραπεζαρία, με τον Χριστό προς Εμμάους, κυριαρχούσε η μυρωδιά της καθημερινότητας. Η αδελφή Καμπανά όμως αισθανόταν άβολα με τις ξένες γι' αυτήν μυρωδιές των φαγητών και της σκόνης των χαλιών. Γι' αυτήν ζωή υπήρχε μόνο στα ιώδια, στα οινόπνεύματα και στις δραστικότερες ουσίες των μέσα δωμάτων, όπου ήταν το βασίλειο του Κύριλλου. Κι όταν κάποια

ηλικιωμένη τής ευχόταν «Καλή τύχη και του χρόνου διπλή, κοπέλα μου...» κοκκίνιζε από ντροπή κι έψαχνε κατεπειγόντως νερό για να συνέλθει. Ήξερε πως πάνω της οι ευχές εξοστρακίζονταν επικινδύνως. Συμμετείχε στα τραπεζώματά μας κατόπιν επιμονής της μαμάς, σχεδόν παρακαλετά, αλλά με αχώνευτο το επιδόρπιο έτρεχε να κρυφτεί στο ιατρείο και να διαβαθμίσει την παρασπονδία της.

«Για την αδελφή Καμπανά, η Σύφιλη είναι η καλύτερη φιλενάδα της...» Αχ, βρε Μαρκετούση, μας έκανες και λυνόμασταν στα γέλια! Γελούσα κι εγώ... αλλά τι κάθομαι και εξιστορώ...

Βασική μου έγνοια ήταν να παρακολουθώ τον απέναντι Άγγελο. Το αγόρι εκείνης της «εργατικής» οικογένειας, όπως άκουγα να λένε στο σπίτι, εννοώντας πως τα μέλη της ήταν εργάτες. Μεγαλύτερος και πολύ ψηλότερός μου ήταν, αν και δεν μπορούσα να υπολογίσω με ακρίβεια πίσω από τις βουάλ κουρτίνες. Κι όταν τον έβλεπα, δάγκωνα την κουρτίνα από λαχτάρα. Αστραπή έμπαινε, αστραπή έβγαινε από το σπίτι του στην απέναντι όχθη. Κίτρινο τρίπατο σπίτι με μισάνοιχτη πόρτα, γιατί η οικογένεια των γειτόνων «αγγέλων» είχε πέντε ή και περισσότερα αγόρια. Μου φαινόταν ότι πολλαπλασιάζονταν αφύσικα. Αλλά ήταν και οι φίλοι και οι παρέες-αγέλες νεαρών ανδρών με μουστακάκια σαν περισπωμένες από ξεθυμασμένο μελάνι... Έμπαιναν, έβγαιναν... κι εγώ στο βουάλ καραούλι μου να τους κατασκοπεύω, ανάμεσα από τα αυτοκίνητα, τα ποδήλατα, τα φορτηγά και τα κάρα των μανάβηδων. Και δεν μου αρκούσε αυτό. Με τίποτα. Έτρεχα τότε στο πάνω πάτωμα. «Σε κυνηγούν, παιδί

μου;» αναρωτιόταν η μαμά. Μα εγώ έβγαινα στο μπαλκόνι με τους πήλινους αγγέλους, να γλείψω τα αυτιά τους που είχαν γεύση βενζίνης και βροχής.



...ΤΩΡΑ ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΚΑΝΕΙΣ ΠΟΥ ΝΑ ΘΥΜΑΤΑΙ ΠΩΣ ΥΠΗΡΞΑ. Ή, και να υπάρχει, ούτε που θα με θυμάται. Μόνο που στο «τώρα» κατέθεσα πεισματικά τις τελευταίες δυνάμεις και αποφάσεις μου. Να βρω το νήμα όσων έχασα. Παραλίγο να πω «...παρά τη θέλησή μου», αλλά, ακόμη κι αν το φωνάξω, πάλι δεν θα με πίστευα. Παρασύρομαι και χρησιμοποιώ ρήματα με ύποπτους χρόνους, ανθρώπινο είναι, ξέροντας καλά πως δεν υπάρχει κανείς. Μα όσο κι αν το επαναλαμβάνω... τέλος πάντων...

Ας αρκεστώ για την ώρα στην αγαπημένη φράση του Φοίβου, αλιευμένη από τον ιδεατό φωταγωγό όπου στοίβαζε τα ποιητικά του απωθημένα: «Είσαι κι εσύ από τις μεγάλες αποικίες των έκπτωτων αστεριών».

Καημένε Φοίβε, με τα έκπτωτα αστέρια σου... Όρες ώρες μου λείπει η σιγουριά του πως επιτελούσε μαζί μου ιεραποστολικό έργο, χωρίς να τον πτοεί αν στην ψυχή μου κατοικούσαν ενδεχομένως αλλόκοτοι θόρυβοι.

Πενήντα χρόνια και παραπάνω –όλο λάθη κάνω στην αρίθμηση– είναι πολλά. Μαθαίνεις πως σε μια κίνηση ύστατης γενναιοδωρίας πρέπει να υιοθετήσεις προσεχτικά τη ζωή σου για να επιβιώσεις. Το αστείο είναι πως, μέχρι να το συνειδητοποιήσω, παρέμεινα πιστή στην ιδέα ότι ήμουν αθεράπευτα φάλτσα σε ένα φρεστιβάλ

καλοσύνης. Σήμερα ξέρω πως όλα ήταν μια χοντροκομμένη ψευδαίσθηση.

Είμαι η Ρίτα Βράνη των εβδομήντα δύο χρόνων, πρώην ένοικος του ρημαγμένου πια Μεγάρου Βράνη, που το κοιτώ απέναντί μου ακριβώς, καθισμένη σ' ένα πεντακάθαρο καφενείο Πακιστανού ιδιοκτήτη, μοσχομυρισμένο από τον εσπρέσο που ρέει από μια μεγάλη μηχανή που φταρνίζεται διαρκώς. Μία, δύο, τρεις ώρες με τέσσερις καφέδες και δύο πορτοκαλάδες. Ευτυχώς που βρίσκεται στο βάθος μια μίζερη αλλά καθαρή τουαλέτα.

Ο νεαρός Ασιάτης μιλά ασταμάτητα στο κινητό του και μου χαμογελά καθησυχαστικά... Λωρίδες ζεστού μεσημεριανού ήλιου χαϊδεύουν τα πόδια μου και λαχταρώ στον ήχο της καμπάνας του Αγίου Παντελεήμονα, που ξεσηκώνει έναν αποπνικτικό πόνο για ό,τι χάθηκε κι ό,τι απόμεινε. Όμως αποφάσισα να ζήσω ξανά τούτη την πόλη σωματικά, οπότε θα τον υποστώ και θα τον κανακέψω σαν παιδί αυτόν το φιλαράκο πόνο.

Κοίτα τώρα τι έγινε... Με πέρασε για τρελή. Για θεότρελη! Με κοίταζε με τα μικρά μαύρα μάτια της, χωμένα σε δυο κόχες, φτυστά με πολυκαιρισμένα μανικετόκουμπα –ο Φοίβος δεν ζούσε χωρίς μανικετόκουμπα– κι ένα στόμα μισάνοιχτο, σαν να 'λεγε «Να γελάσω ή να σε φτύσω;».

Όσο για την πόρτα –γιατί στα σκαλοπάτια της εξώπορτας έγινε η πρώτη μας συνάντηση– αποκλειόταν να μου την κλείσει κατάμουτρα, γιατί οι πόρτες σ' αυτά τα σπίτια

δεν κλείνουν. Παραμένουν μισάνοιχτες, για να ενθαρρύνουν τους πελάτες.

«Σοβαρολογείς;» Σοβαρολογούσα όταν προχώρησα αποφασιστικά στο σαλονάκι που βρομούσε τσιγαρίλα και πατσουλί. Ένα μάτσο ινδικά στικς κάπνιζαν ράθυμα, χωμένα σ' ένα βάζο. Δυο άντρες με βαριές αξύριστες μούρες ήταν διπλωμένοι στον καναπέ, που θύμιζε επαρχιακή νοικοκυροσύνη του '60, με πλεγμένα με το βελονάκι σεμέν στη ράχη. Οι άντρες με κοίταξαν αδιάφορα. Μετά συνέχισαν να παρηγορούν την ανυπομονησία τους στα κινητά.

«Έλα πιο έξω, να μην ακούν αυτοί...» είπε η γυναίκα. Έτσι, ό,τι είπαμε, ειπώθηκε στα σκαλιά.

«Χίλια πεντακόσια ευρώ για ένα βράδυ. Ποιος είναι υπεύθυνος; Δεν θέλω κανέναν άλλο. Μόνη. Η συμφωνία...» είπα.

«Και... τι θα κάνεις μόνη σου; Δεν πιστεύω να θες ν' αυτοκτονήσεις και να μας το κλείσεις, ε;... Αρκετά τραβάμε με τους μουσουλμάνους. Από τη μια θέλουν να γαμήσουν κι από την άλλη, όταν τελειώσουν, ορισμένοι παθαίνουν επιληψία από τις τύψεις. Κατάλαβες;»

«Δεν με ενδιαφέρουν. Για μένα μιλώ. Χίλια πεντακόσια στο χέρι, για να μείνω ένα βράδυ. Μόνη...»

«Κι αυτό το ρημάδι πότε είπες ότι ήταν σπίτι σου;»

«Ωσπου το πούλησαν... Δεν ξέρω. Έλειπα έξω».

«Πού έξω;»

«Στην Αμερική».

«Αι στον διάολο... Γριά γυναίκα πήγες στην Αμερική;» Σήκωσε τα φρύδια, λες κι ανέβηκα μαζί τους στην υπόληψή της. Ήθελε να γελάσει μα δεν της βγήκε. «Κοίταξε... από μένα εντάξει, αλλά...»

Το «αλλά» σήμαινε κι άλλα χρήματα. Για τα προσχήματα τηλεφώνησε κάπου. Δεν άκουγα –δεν ακούω και πολύ καλά–, πάντως κατάλαβα ότι η τιμή θα ανέβαινε.

«Ζητάει δυόμισι».

«Χίλια πεντακόσια δίνω... Κι αναλόγως μπορεί να το επαναλάβω...»

«Δύο εκατέβατα...»

«Χίλια εφτακόσια...»

«Χίλια οχτακόσια... Τα διακόσια για μένα. Για την καθαριότητα. Θα σου στρώσω σεντόνια φρέσκα...»

Κλείσαμε στα χίλια εννιακόσια. Δώσαμε και τα χέρια, λες κι αγόραζα καμήλα, όπως είχα δει να κάνουν στο Μαρόκο πριν από χρόνια. Τα δικά της χέρια ήταν λιπαρά από τη γλυκερίνη.

«Πλύνε, πλύνε, τσαρούχι γίνεται το δέρμα».

«Ο πάνω όροφος;»

«Κλειστός. Εμείς τον κάτω νοικιάζουμε. Στα δυο δωμάτια στο βάθος εργάζονται οι κοπέλες...» Έπειτα, σαν να θυμήθηκε κάτι, έβαλε τις φωνές: «Ταμάρρααα, τέλειωνε. Άντε...»

Στα μισά της σκάλας που οδηγούσε πάνω, στο μεγάλο μπαλκόνι με τους κεραμικούς αγγέλους, ήταν σηκωμένος ένας τοίχος από γυψοσανίδες. Πήγα στο καφενεδάκι του Πακιστανού τρέμοντας. Δεν θυμάμαι να ζήτησα λεμονάδα, αλλά την ήπια μονορούφι.

«Τι σου έλεγε αυτή η γριά πουτάνα;»

«Τίποτα... Κάτι ρώτησα για το σπίτι».

«Τέτοια σπίτια με στολίδια έχω δει στη Λαχώρη, αλλά ήρθα πολύ μικρός εδώ και δεν θυμάμαι λεπτομέρειες. Εδώ πήγα σχολείο. Γράφω, διαβάζω...»

Αφού και οι Πακιστανοί είχαν εδραιώσει ένα κάποιο παρελθόν στην οδό Αχαρνών, σκέφου πού βρισκόμουν εγώ... Λεμονάδα, νερό, καφές διπλός και πάλι νερό. Κάρφωσα τα μάτια απέναντι, στο ετοιμόρροπο σπίτι μας, που τώρα η είσοδός του ήταν περασμένη με την πιο ελεεινή θαλασσιά γυαλιστερή λαδομπογιά, που από το καυσαέριο είχε γίνει σαν τον εμετό της γάτας, όπως έλεγε και η Μαρκετούση, αν κάτι της στράβωνε στο μαγείρεμα. Συνήθως με την μπεσαμέλ του παστίτσιου την πάθαινε, που ήταν από τα αγαπημένα φαγητά του μπαμπά.

Το Μέγαρο Βράνη λοιπόν κατέρρεε ενδόξως, αλλά ακόμη στεκόταν στα πόδια του, αφοσιωμένο πάντα στα δεινά του έρωτα. Τα ανάγλυφα της κεντρικής εισόδου, που τόσο τα καμαρώναμε, ήταν πια μπουκωμένα από τον στόκο και τα απανωτά άτσαλα βαφίματα, με συνέπειες τραγικές. Δεν έβγαζες άκρη τι παρίσταναν εκείνα τα εξογκώματα που έμοιαζαν με παραμορφωμένα από αφροδίσια νοσήματα μέλη.

Προσπάθησα να φέρω στη μνήμη μου τις ευσταλείς γοργόνες και τους Τρίτωναδες ανάμεσα σε μήλα, σταφύλια και αμπελόφυλλα, όπως τα θυμόμουν. Τότε μου φαίνονταν σαν λείψανα από ακρόπρωρα καραβιών παλαβών πειρατών, που δόξαζαν τη γοτθική ξιπασιά των εμπνευστών τους στις αρχές του 1900.

Πέντε φορές πήγα στην τουαλέτα με τόσα νερά και καφέδες και ύστερα με έπιασε ένα υστερικό γέλιο, τόσο που ο Ράμπο-Σαρκίς, ο καφετζής, τρόμαξε.

«Έγινε κάτι;...» ρωτούσε ανήσυχος.

«Τι να γίνει; Μου αρέσει που κάθομαι εδώ... Έχεις πρόβλημα; Αν έχεις... φεύγω».

«Όχι, καλέ κυρία, αλλά...» Τι να πει κι ο Ράμπο; Χαμογελούσε και μου 'φερνε νερά, μπας και κόψει το γέλιο, που σταμάτησε απότομα σαν αντήχησαν του Αϊ-Παντελεήμονα οι καμπάνες.

Έπρεπε ν' αρχίσω να οργανώνω τη διανυκτέρευσή μου στο σπίτι-μπουρδέλο. Δεν ήταν απλό πράγμα. Πρώτα θα έκλεινε το εξωτερικό φως, θα συμμαζευε η μεσόκοπη επιστάτρια, θα τέλειωναν τις βάρδιες τα κορίτσια και μετά θα με έμπαζε. Σχεδόν δύο χιλιάρικά δεν είναι παίζε γέλασε για μια βραδιά σε ένα ερείπιο της Αχαρνών.

Είχα πάνω από μισό αιώνα να κοιμηθώ εκεί μέσα. Μου έγγραψε η Μπούκη ύστερα από τον θάνατο της μαμάς ότι αποφάσισαν να το δώσουν αντιπαροχή. Δεν τα κατάφεραν. Τελικά αγοράστηκε για ένα κομμάτι ψωμί από έναν που ήθελε να το δουλέψει σαν ταβέρνα. Μετά πάλι πουλήθηκε και ξαναπουλήθηκε, μέχρι που κατέληξε οίκος ανοχής. Απέναντι, εκεί όπου κατοικούσε ο Άγγελος και οι υπόλοιποι άγγελοι της οικογένειας, άνοιξε ένας φούρνος φωταγωγημένος σαν λούνα παρκ.

Είπα να περάσει και η αποψινή βραδιά και από αύριο να οργανωθώ. Δεν ξέρω πόση οργάνωση χρειάζεται για να πας να κοιμηθείς σε ένα μαυσωλείο διαβρωμένο από σπέρμα και αστερισμούς νεκρών. Μα θα το τολμούσα.

Ο Φοίβος είχε φροντίσει να γεμίσει επαρκώς τους κοινοούς μας λογαριασμούς στην Τράπεζα κι ας μη με ένοιαζε καθόλου. Ο γάμος μας στο κάτω κάτω ήταν απλώς ένα ταξίδι που δεν τέλειωνε. Γαλήνιος, κάποιες φορές με σύννεφα που περνούσαν μάλλον αδιάφορα από το βλέμμα μου – και ύστερα πάλι ταξίδι. Εκείνος ακούραστος στην

περιέργειά του για τον κόσμο. Εγώ ακούραστη στην αδιαφορία μου, που έτσι κι αλλιώς δεν τον αφορούσε.

Χτίσαμε μια θαυμάσια σχέση με το γκρίζο σκυρόδεμα της αδιαφορίας, ώσπου πέθανε πρόπερσι πλήρης ημερών. Ζούσαμε στην Αμερική, στην Ευρώπη, στην Ασία... μόνοι, ολομόναχοι, με τον απόηχο λίγων ονομάτων από την πατρίδα. Αν και ο Φοίβος πατρίδα είχε το ταξίδι, μαζί με τις βαλίτσες, και κάποιες αφορμές που ονόμαζε «δουλειά». Καλά ξενοδοχεία, όχι απαραίτητως πολυτελή, νοικιασμένα σπίτια αξιοπρεπέστατα –στο νοίκι πάντα, γιατί ήταν κατά της ιδιοκτησίας, όπως πολλοί που ανακατεύονται με επιχειρήσεις– και ένας πλούτος άναρχων εμπειριών.

Έχασα μια ζωή, κέρδισα μιαν άλλη, τρόπος του λέγειν, χωρίς να ρισκάρω τίποτα. Εξάλλου ο Φοίβος με έσωσε από τον θάνατο, που τρόμαζε τους άλλους – όχι εμένα. Με τα χρόνια έμαθα περισσότερα απ' όσα χρειαζόμουν. Για τις ποικιλίες του καφέ, για το αμερικάνικο θέατρο, για την όπερα και την ιερότητα του Γκλεν Γκουλντ όταν ερμήνευε στο πιάνο Μπαχ, για τις δαιδαλώδεις περσικές μινιατούρες, για τα έργα που φιλοτεχνούσε ο Φάουστο Τζονάρο σαν πασάς-ζωγράφος στα χρόνια του σουλτάνου Αμπντούλ Χαμίτ.

Ο Φοίβος είχε σχέσεις με τους απογόνους του συγκεκριμένου ζωγράφου στην Ιταλία, τους οποίους επισκεπτόμασταν απαραίτητως όταν βρισκόμασταν στην Ευρώπη. Και πόσους άλλους... Μα πιο πολύ θυμάμαι το λυπημένο βλέμμα της Μαρίας Σελ, της αδερφής του Μαξιμίλιαν, ένα βράδυ στο Βερολίνο, στο περίφημο, όπως μου έλεγε ο

Φοίβος, «Εστιατόριον» της Φώφης Ακριθάκη, της συζύγου του ζωγράφου. Αισθανόμουν όμορφα ν' ακούω ελληνικά σ' εκείνον τον ξεχωριστό χώρο, όπου φάγαμε μια δυο φορές με μεγάλη, ετερόκλητη παρέα. Μα τα δακρυσμένα μάτια της Μαρίας Σελ μου έμειναν αξέχαστα... Μετά έφαξα και είδα όλες τις ταινίες της.

Ουφ... Όταν έχεις απλωμένη μπροστά σου μια υπερβολικής διάρκειας ενήλικη ζωή, που ξεπερνά τον μισό αιώνα, τα παιχνίδια της μνήμης δεν ελέγχονται. Εδώ στην Αθήνα, όπου κατέληξα οριστικά, ανάμεσα σε εκατομμύρια ξένους ανθρώπους, που πληκτρολογούν ασταμάτητα σε όλες αυτές τις αξιολύπητες εφευρέσεις, θα τελειώσω τις μέρες μου κυνηγώντας φαντάσματα. Ελεύθερη επιτέλους από τον αποπνικτικό πόνο του έρωτα, θα κάνω ό,τι πιστεύω πως αντέχω να αντέξω, χωρίς την κηδεμονία του καλού μου Φοίβου.

Ο Ράμπο μού ανανέωσε πρόθυμα το νερό. Μια γουλιά, για να μην επιστρέφει το χάχανο και τον τρομάξω. Μετά θα φύγω για το σπίτι... Α, ναι, απέκτησα δικό μου σπίτι. Διαμέρισμα εσωτερικό, στην Ιπποκράτους. Κεντρική Αθήνα, ρημαγμένη, αλλά μέσα μου διατηρείται ζωντανή. Τίποτα σπουδαίο το σπίτι. Παλιά πολυκατοικία, με μυρωδιά λίγδας και φαγητών με μεταλλαγμένο σκόρδο. Ποιος νοιάζεται πια... Λίγα έπιπλα, χαμηλός φωτισμός, μπεζ πλακάκια στο μπάνιο και ένας θυμωμένος ακάλυπτος πίσω, γεμάτος φωνές αλλοδαπών και λόξιγκες περιστεριών.

Καληνυχτιστήκαμε να φύγω. Σε λίγο θα νύχτωνε.

«Θα περάσω κι αύριο, Σαρκίς...»

Χάρηκε που θυμόμουν το όνομά του το πραγματικό.

Περπάτησα μέχρι τον Άγιο Παντελεήμονα. Είχαν ανάψει τα φώτα στον δρόμο κι ο καιρός γλυκός, αθηναϊκός της Σαρακοστής. Όπως παλιά. Ήχησε η καμπάνα να ημερέψει ακόμη περισσότερο το δειλινό. Τα παιδιά έτρεχαν φωνάζοντας χαρούμενα, μια ηλικιωμένη Αθηναία νεραντζιά με καλησπέρισε. «Ίπάρχει καλοσύνη...» σκέφτηκα. Ένας μηχανόβιος έξιωσε το παλτό μου και χάθηκε με σάλομ μες στην κίνηση της Αχαρνών.

Ερχόταν η νύχτα σαν νύχτα, αλλιώτικη από τις αμερικάνικες και τις άλλες ξένες νύχτες. Σαν να γύριζε ο χρόνος πίσω, να μου σιγουρέψει ότι κάποτε εδώ τριγύρω ζούσε ένα κορίτσι ερωτευμένο με τον έρωτα, που ζήλευε την επιθυμία των βυζαντινότροπων εικόνων της εκκλησίας για ασπασμούς. Για μένα όμως ήταν μόνο φιλιά. Τα φιλιά που μου έλειπαν γιατί μου τα έκλεβαν βλοσυροί άγιοι, όσιοι και μάρτυρες, ζωγραφισμένοι επίπεδα, χωρίς προοπτική, με πρόσχημα το δέος και την ευσέβεια. Τα δικά μου προσχήματα ήταν η τρέλα του έρωτα.

Το απόγευμα της Σαρακοστής τέλειωνε με έναν χάλκινο, βαρύ ουρανό, όταν είχα φτάσει πια στην Ιπποκράτους πεζή. Συνέχιζαν ευτυχώς να μη με απασχολούν οι αποστάσεις. Πολύ περισσότερο τώρα, που ανακάλυπτα εξαρχής την πόλη όπου γεννήθηκα. Δεν χρειαζόταν και ιδιαίτερη ευφυΐα για να καταλάβω ότι δεν είχα ιδέα από Αθήνα, λόγω των πολύ συγκεκριμένων –κατ’ εντολή του μπαμπά– διαδρομών. Ακόμα κι όταν έκανα τις «παρανοϊκές ροζ επαναστάσεις μου» (έτσι έμειναν στην οικογενειακή

μυθολογία), δυσκολευόμουν να δραπετεύσω από τις συντεταγμένες αξιοπρεπείς οδούς που όριζαν τα δρομολόγια του Κύριλλου Βράνη.

Ο κινηματογράφος «Ορφέας» της Σταδίου, που τον θυμόμουν από τις συναυλίες όπου πηγαίναμε υποχρεωτικά για να εθιστούμε στη σοβαρή μουσική, είχε αντικατασταθεί από μαγαζιά νεκρά, βαμμένα στο χρώμα του άγουρου αμύγδαλου. Κι όλος ο δρόμος, μέχρι την Πλατεία Κλαυθμώνος και πιο πέρα, ήταν πια θλιβερά ταπετσαρισμένος με απειλητικής κακογουστιάς γκράφιτι. Όσο για την Ομόνοια, που ανέκαθεν αποτελούσε απαγορευμένη περιοχή για τους Βράνηδες, είχε μετατραπεί σε πεδίο βολής μιας πολυεθνικής θλίψης με μυρωδιά ούρων και χοιρινού λίπους.

Η οδός Ιπποκράτους είχε τα θέατρα που ήξερα ή που νόμιζα ότι ήξερα. Τουλάχιστον το «Ακροπόλ», ο καθεδρικός των φαντασμαγορικών επιθεωρήσεων, βρισκόταν στη θέση του. Η Μαρκετούση μάς άνοιγε την όρεξη με τις διηγήσεις της, δηλαδή πώς από τη στέγη του θεάτρου έπεφταν βροχή τα αστέρια τη στιγμή που σε ένα ολάνθιστο καλάθι κατέβαινε τραγουδώντας η βεντέτα Μπελίντα. Κι εμείς ξερογλειφόμασταν μόνο, γιατί ο πατέρας απαγόρευε τέτοια ελαφρά θεάματα. Ο θεατρικός μας προσανατολισμός αφορούσε το Εθνικό Θέατρο κι άντε και κανένα «Μουσούρη» στην Πλατεία Καρύτση ή στο Ηρώδειο τα καλοκαίρια. Κι εγώ, μικρούλα, να ονειρεύομαι το θέατρο, για το οποίο είχα αληθινό ταλέντο, σύμφωνα τουλάχιστον με τη δασκάλα μου στο Αρσάκειο, τη δεσποινίδα Μελισσάνθη. Κατείχα σωστά το δραματικό εύρος του «Αστραπόγιαννου» και του «Νεκρού αδερφού». Αφού καμιά φορά, ακόμη κι εκεί,

στην άγωνα γραμμή της ξενιτιάς, στα χρόνια του Φοίβου, μου 'ρχονταν στη μνήμη οι στίχοι τους, ζυγισμένοι με ακρίβεια, με την παλιά κοριτσίστικη φωνή της Αμφιτρίτης. Κι όχι μόνον αυτοί. Κι άλλοι, με θαλασσινά θέματα, ειδικά όταν ταξιδεύαμε με πλοίο.

«Μα τι ρεμβαστικό ύφος είναι αυτό...» παρατηρούσε ο Φοίβος.

«Κάτι θυμήθηκα...»

«Αφού δεν πρόκειται για ναυτία, μην ανησυχείς».

Δεν ανησυχούσα, αλλά υποσχόμουν στον εαυτό μου να κλάψω αναδρομικά κάποτε.

Στην πολυκατοικία της Ιπποκράτους απόρησα όταν είδα το περιπολικό και τη θυρωρό –σπάνιο είδος πλέον, αλλά η συγκεκριμένη πολυκατοικία διέθετε μιαν αυθεντική γλωσσοκοπάνια θυρωρό– να ωρύεται.

Τα αυτοκίνητα κόρναραν δαιμονισμένα, οι απαραίτητοι περίεργοι ζητούσαν λεπτομέρειες, ενώ ένας γραβατωμένος δικηγόρος του πρώτου ορόφου επαναλάμβανε σε δραματικό τόνο πως έκλεινε οριστικά το pet shop που στεγαζόταν σε ένα από τα τρία μαγαζιά του κτηρίου. Αιτία; Ο βόας Ρωξάνη, που μέχρι πριν από μια βδομάδα κοιμόταν σ' ένα στενόχωρο παραλληλόγραμμο γυάλινο κλουβί στη βιτρίνα. Για κάποιον μυστηριώδη λόγο η Ρωξάνη, ξεφεύγοντας από το κλουβί της, γλίστρησε στην πολυκατοικία, θέτοντας σε κίνδυνο όλα τα έμφυχα των έξι ορόφων συν τη θυρωρό. Φορτισμένη με τα δικά μου, δεν πήρα είδηση τα περί Ρωξάνης, αν και συνάντησα μερικούς ενοίκους να

ανεβοκατεβαίνουν κρατώντας επιδεικτικά ένα ωμό κοτόπουλο. Το θέαμα μπορεί να ήταν παράξενο, αλλά δεν έδωσα σημασία. Το κοτόπουλο, όπως έμαθα εκ των υστέρων, αποτελούσε «αποδεδειγμένο δέλεαρ» για το φίδι, έτσι και γινόταν το μοιραίο συναπάντημα.

Τελικά το φίδι προτίμησε ατυχώς να φάει τα πασούμια και τις σαγιονάρες της θυρωρού και να τα τινάξει ενδόξως στο χολ του διαμερίσματός της, στο ισόγειο. Ο κηδεμών της Ρωξάνης και ιδιοκτήτης του pet shop μετά το συμβάν είχε γίνει παρελθόν, παρά τις ενστάσεις κάποιων φιλόζων.

«Έξκουμπίστηκε ο θηριοδαμαστής του γλυκού νερού!» ούρλιαζε θριαμβευτικά η θυρωρός, απαιτώντας και αποζημίωση για τις σαγιονάρες της. «Σωθήκαμε, κυρία Βράνη μου... Γλιτώσαμε...» πήραν και μένα τα σκάγια μόλις με αντίκρισε.

Ως ιδιοκτήτρια, έχαιρα ειδικών προνομίων από τη γλωσσοκοπάνα. Θάρρητα όμως δεν της έδινα, γιατί ήταν έτοιμη να γίνει κολλητσίδα. «Φτιάχνω μερακλίδικο καφέ και, επειδή το ένα μεράκι φέρνει το άλλο, βλέπω και το φλιτζάνι για τους εκλεκτούς», είχε φροντίσει να με πληροφορήσει. Κι αφού ήμουν «εκλεκτή», έγινα ακόμη πιο προσεχτική μαζί της, όσο κι αν μια ηλικιωμένη γυναίκα με γκριζα μαλλιά και αφηρημένο βλέμμα σαν και του λόγου μου δεν αποτελεί και σπουδαίο κελεπούρι. Παρ' όλ' αυτά η θυρωρός πόνταρε στη μοναχικότητα του έκτου ορόφου, όπου βρισκόταν το οροφοδιαμέρισμά μου και κατ' επίφαση ρετιρέ. Μια μικρή βεράντα το διαφοροποιούσε, εξ ου και μου το πούλησαν σαν μεγάλη ευκαιρία.

Τέλος πάντων έφτασα στον έκτο, άνοιξα τα παράθυρα

να χαζέψω τη μαυρίλα που πλησίαζε από τον βορρά και, όπως έδειχναν τα πράγματα, δεν θα είχα εύκολο ύπνο. Και πώς να μου κολλήσει ύπνος με την προγραμματισμένη για αύριο διανυκτέρευση στο σπίτι της Αχαρνών; Τόσον καιρό το σχεδιάζα, το ανέβαλλα και τώρα επιτέλους το τολμούσα.

Καθ' οδόν είχα πάρει την απόφαση. Αύριο, λοιπόν, θα έμπαινα στο πατρικό μου. Και μόνο στην ιδέα θα έπρεπε να βάλω τα κλάματα. Όμως, λόγω μιας θεραπείας με αντικαταθλιπτικά εδώ και σαράντα πέντε χρόνια, που τη συνεχίζω, δυσκολεύομαι να κλάψω. Γεμίζουν δάκρυα τα μάτια μου αλλά δεν είναι της ψυχής. Δεν αναβλύζουν από τα φυλλοκάρδια, να τα ανακουφίσουν. Γι' αυτό αναστενάζω. Όσο να πεις ανακουφίζομαι, αλλά ήδη η ώρα περνά σαν αστραπή. Από τότε μάλιστα που την έτρεξαν πιο μπροστά, ως «θερινή», απορρυθμίστηκα εντελώς.

Κοντεύει οχτώ και είναι μέρα. Και μ' όλη τη μαυρίλα, που την υπολόγιζα πια στην αρχή της Λεωφόρου Αλεξάνδρας, πάλι ήταν μέρα. Λίγες δουλειές στην κουζίνα, το πρωινό φλιτζάνι άπλυτο, η καφετιέρα με γαριασμένο τον πάτο, αφού την ξέχασα αναμμένη... Με μια ψευτοσαλάτα θα ήμουν εντάξει. Ύστερα κοιτάχτηκα στον μοναδικό καθρέφτη, που βρίσκεται στο μπάνιο. Κι εκείνος, προθυμότατα, καδράρισε τη μεταμφίεσή μου σε γριά... υπό προϋποθέσεις. Ίσως και να ήμουν πάντοτε έτσι και μεταμφιέζομαι σε νέα.

Με έπιασε τρελή αγωνία –άλλο και τούτο!– μήπως και απογοήτευα τα φαντάσματα της Αχαρνών. Του σπιτιού που έγινε μπουρδέλο, για να εκτονώνονται κυρίως τα

αλλοδαπά στίφη. Αυτό μου εκμυστηρεύτηκε ο Ράμπο-Σαρκίς του μικρού καφεενείου: «Δεν μπαίνουν Έλληνες εκεί απέναντι, κυρία. Μόνο ξένοι. Γι' αυτό έχει τόση δουλειά. Είναι πιο φτηνό από τα άλλα τρία σπίτια που δουλεύουν στο διπλανό στενό...»

...Το μυαλό απαιτεί ξαφνικά από το σώμα να υπακούσει. Κι εκείνο, ναι, υπακούει. Υπακούει, παίρνει βιαστικά το ασανσέρ και με την ψυχή στο στόμα, φτάνει στο σούπερ μάρκετ της Ασκληπιού. Χρειάζομαι μπογιά. Δεν ξέρω σε ποιο τμήμα να την ψάξω και απευθύνομαι σε μια υπάλληλο. Βέβαια δεν λέω «μπογιά», αλλά το πιο κομψό: «βαφή».

«Είστε τυχερή. Σήμερα τις φέραμε. Σε κόκκινο, κίτρινο και πράσινο. Κι αν θέλετε, υπάρχουν και γυαλιστικά για μετά τη βαφή...»

Δεν καταλάβαινα τι μου έλεγε η κοπέλα. Κι ώσπου να αντιληφθεί εκείνη πως δεν με ενδιέφεραν οι μπογιές των πασχαλινών αυγών φάγαμε ένα δεκάλεπτο. Μετά γελάσαμε και οι δυο με την παρεξήγηση. Κατέληξα σε ένα ουδέτερο καστανό. Περίπου στην απόχρωση των μαλλιών της Αμφιτρίτης του περασμένου αιώνα.

Ο Φοίβος είχε την άποψη πως τα μαλλιά μου στο χρώμα του κριθαριού με φώτιζαν. Έζησα λοιπόν κάμποσα χρόνια με αυτόν τον κριθαρίσιο φωτισμό. Υγιεινή απόχρωση. Όμως μετά, σιγά σιγά, άρχισα να ρέπω προς τη σίκαλη. Όσπου γέρασα, προτού βαρεθώ τα μπογιατίσματα και την καλοσύνη άλλων δημητριακών. Όμως απόψε, ξανά μανά, με έπιασε η πρεμούρα να εξαφανίσω το γκριζό πανηγύρι

της κεφαλής μου. Δεν θα άντεχα ν' ακούσω το θλιβερό σχόλιο της μαμάς «Το κοριτσάκι μου γέρασε κιόλας...». Ή και μιά από τις χαριτωμένες χοντράδες της επίσης από καιρό πεθαμένης Μαρκετούση. Και η μαμά... πάνε τριάντα και παραπάνω χρόνια που έφυγε. Όπως και να 'χε, θα έμπαινα στο σπίτι μας σαν αντάξια κόρη Βράνη, να αποκαταστήσω έστω για ένα βράδυ το κύρος των απόντων. Έγινα μια καστανούλα και κατά τόπους τόπους μαρόν γκλασέ. Ο καθρέφτης μου έδειξε μιαν άλλη. Γνώριμη «άλλη», πιο άλλη όμως από την άλλη που ζει μέσα μου.



...ΟΙ ΚΑΤΑΙΓΙΔΕΣ ΑΝΕΚΑΘΕΝ ΜΕ ΤΡΟΜΑΖΑΝ. Ειδικά οι τροπικές, τις οποίες απολάμβανε για το μεγαλείο τους ο Φοίβος, στα ταξίδια μας στην Ασία. Μα εγώ, κρυμμένη πίσω από την πλάτη του, παρακολουθούσα έντρομη τα ψηλά φοινικόδεντρα να ταπεινώνονται προσκυνώντας τους νερόλακκους.

Αφότου εγκαταστάθηκα στην Αθήνα, οι αστραπές, οι βροντές και οι κεραυνοί απέκτησαν κάτι το ευφρόσυνο. Έτσι κι απόψε άνοιξα την μπαλκονόπορτα, να νιώσω τη φιλική, συμβατική καταιγίδα. Όπως ακριβώς τη θυμόμουν από παιδί. Αθηναϊκής ελαφρότητας. Ήρθε με τουπέ θεομηνίας από τη Λεωφόρο Αλεξάνδρας, στάθηκε κάπου στα μισά της Ιπποκράτους ανεβάζοντας τα ντεσιμπέλ του θυμού της κι έπειτα, αν και καχιωμένη, θυμήθηκε πως είναι Απρίλης κι έτρεξε να χαθεί ντροπιασμένη προς τον Πειραιά. Οι κόρνες των κολλημένων στην ασφαλτο αυτοκινήτων

σεγκοντάριζαν όπως πάντα τη βροχή που ξεθύμαινε. Μα το συνήθισα κι αυτό.

Στην Ελλάδα βρισκόμουν, όπου όλα ανεξαιρέτως τα φυσικά φαινόμενα είχαν προσαρμοστεί στην εκκωφαντική επιπολαιότητα που κάλυπτε οτιδήποτε σε άλλη χώρα θα περνιόταν ως κατεπειγόντως σοβαρό. Ανεξάρτητα από το μέγεθος των καταστροφών, οι άρχοντες του τόπου διατείνονταν πεισματικά πως έφταιγε μόνο η «θηριωδία της φύσης». Ποτέ οι αρμόδιοι ανευθυνοϋπεύθυνοι. Η φύση και πιθανόν η συσσωρευμένη δύναμη του ματιάσματος. Αυτά έφταιγαν. Εξάλλου και η Εκκλησία, όπως έλεγε η Μαρκετούση μας, αποδεχόταν το... κακό μάτι.

Δυστυχώς, στην οικία Βράνη, το χάρισμα του σωστού ξεματιάσματος το κατείχε, άγνωστον πώς, η αδελφή Καμπανά, οπότε οι πάσχοντες υπέκυπταν λόγω ανωτέρας βίας στα ξόρκια της. Γιατί η οικογένειά μας ματιαζόταν διαρκώς, με βασικότερη αιτία την υποδειγματική της αξιοπρέπεια, όπως υπερηφανευόταν η καημένη η μαμά. Όσπου τα σκάτωσε αυτή που δεν υποπτευόταν κανείς. Εγώ. Η λιγότερο ματιασμένη. Γιατί ενώ οι πονοκέφαλοι του ματιάσματος ανεβοκατέβαιναν τους ορόφους, η Αμφιτρίτη παρέμενε αλώβητη.

«Με τέτοιο όνομα, με συγχωρείτε κιόλας, ούτε το μάτι δεν την πιάνει...» αποφαίνονταν οι θείες Πόπη-Ποπίτσα και Καίτη-Καιτούλα, που από τα ματιάσματα πέθαναν ενδόξως παρθένες σε βαθύ γήρας, όπως μου έγραψε η Μπούκη.

Ήρθε το βράδυ με την τρυφεράδα του απόβροχου και με μια τεράστια πανσέληνο καρφωμένη στην απέναντι

ταράτσα. Γιατί να ανάψω τα φώτα; Η θερινή ώρα χαρίζει σβελτάδα στον χρόνο κι εγώ ανυπομονώ για το αύριο. Δεν καταλαβαίνω τι ακριβώς προσμένω από το ρημαγμένο σπίτι της Αχαρνών. Έγιναν τόσα πολλά, τόσοι άγγελoi, έκπτωτοι και μη, πήραν το χρίσμα του ανέμου κι εξαφανίστηκαν, τόσοι θάνατοι, γέλια, χειρονομίες και αποχαιρετισμοί. Τόσες υπέροχα ανούσιες συζητήσεις. Με σχεδόν δυο χιλιάρικά στην απαίσια εκείνη γυναίκα με τα βαθουλωτά μάτια ίσως και να εξασφαλίσω πρόσβαση σε κάποιο φάντασμα. Πάνω απ' όλα θέλω να κοιτάξω αντίκρυ, το σπίτι που έγινε πολυτελής φούρνος για να ταΐζεται το άγνωστο λεφούσι που κυριαρχεί στην παλιά μας γειτονιά. Γιατί στην Αχαρνών μόνο ο Άγιος Παντελεήμων επιμένει να νοσταλγεί το Πάσχα, όπως κατάλαβα.

Με την καμπάνα του κάποτε μοιραστήκαμε πολλά χτυποκάρδια. Ναι, ήταν πολλά, περισσότερα απ' όσα φανταζόμουν. Κι ενώ όλοι οι δικοί μου ονειρεύονταν να ευτυχίσουν και να δυστυχίσουν με τον καθαγιασμένο συμβατικό τρόπο, εγώ δραπέτευα, προικισμένη με την τρέλα των ορμονών μου, από το αχνό περίγραμμα της αγάπης των γονιών μου. Για τον έρωτα. Άφησα πίσω μου ένα ερυθρόμορφο λιβάδι με αφροδίσιους πανικούς και ξανοίχτηκα μυστικά σε κάτι ακόμη πιο υπέροχα επικίνδυνο.

Το αρσενικό που σημάδευα από τα δεκατρία μου είχε μαύρα μαλλιά, σκοτεινό βλέμμα –που στοιχημάτιζα πως τις ώρες του μεσημεριού έδειχνε πράσινο σαν το παλτό μου– και ύψος ως εκεί που έφτανε η μαθηματική μου ευφυΐα, αλλά, για χάρη μου, θα προσαρμοζόταν στο αχαμνό μπόι μου. Όσο για τα παπούτσια του, ήτανε πάντοτε

άβαφα, όπως μπορούσα να διακρίνω από την κρυφώνα μου. Άβαφα, για να ταιριάζουν με τα γλιτσερά δάπεδα της δουλειάς του, που φυσικά αγνοούσα τι σόι δουλειά ήταν.

Όταν συγκέντρωνα πληροφορίες γι' αυτόν, έμαθα πως πήγαινε σε νυχτερινό σχολείο. Με δαιμόνιζε που εμείς είχαμε ένα ολόκληρο ηλίθιο πρωινό για μάθηση, ενώ εκείνος αποκωδικοποιούσε συγκινητικά το ποίημα «Φεγγαράκι μου λαμπρό, φέγγε μου να περπατώ, να πηγαίνω στο σχολειό...». Έτσι νόμιζα.

«Είναι οικογένεια φτωχή κι εργατική», άκουγα από τη Μαρκετούση. Πολλά παιδιά, πολλά μπαλώματα στα ρούχα. Από αχάραγα χαμένοι στις δουλειές τους. Μόνο το σούρουπο τον έβλεπα, παραφυλώντας πίσω από τις βουάλ κουρτίνες. Έμπαινε κι έβγαινε και ξανάβγαινε κουρασμένος, κινήσεις επαναλαμβανόμενες που με μπερδεύαν, αν και πενταπλασίαζα την προσοχή μου. Έπειτα καραδοκούσα για τη σκιά του, τις ώρες που υπέθετα ότι επέστρεφε, χωρίς να εμπιστεύομαι τους λαμπτήρες του δρόμου.

«Τι κάνεις, παιδί μου, στα σκοτάδια;»

Θύμωνα που έπρεπε να υπακούσω και να πάρω θέση στο τραπέζι κάτω από το πολύφωτο, εκεί όπου γινόταν συνήθως ο απολογισμός της μέρας από τους γονείς, την Μπούκη και τον Βάκη, συν τα σχόλια της Μαρκετούση, που είχε το ελεύθερο να λέει ό,τι της κατέβαινε.

«Εσύ, Αμφιτρίτη, γιατί κλειδοστόμιασες;»

«Εγώ...» Είχα μόνο τη γεύση της κουρτίνας.

«Εσύ, ναι. Εσύ καλό θα είναι να ξεκινήσεις φροντιστήριο στα Μαθηματικά, γιατί με τέτοιους βαθμούς ούτε εθελόντρια νοσοκόμα δεν σε βλέπω».